

6. Temat: Przemiany cywilizacyjne w XIX stuleciu¹

Cele kształcenia — wymagania ogólne

Uczeń:

- Dostrzega zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym,
- Wyszukuje i porównuje informacje pozyskane z różnych źródeł,
- Formułuje wnioski,
- Wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń, zjawisk i procesów,
- Integruje informacje pozyskane z różnych źródeł.

Cele kształcenia — wymagania szczegółowe

Uczeń:

- Rozróżnia znaczenie pojęć: wynalazek, ewolucja, rewolucja, cywilizacja przemysłowa,
- Wymienia środki podróży, z których korzystano w XIX w.,
- Określa warunki konieczne do podjęcia podróży,
- Wskazuje trudności, z jakimi spotykali się wielcy odkrywcy w trakcie podróży,
- Potrafi określić następstwa cywilizacji przemysłowej.

Metody

- Wykład interaktywny ilustrowany źródłami,
- Praca z mapą,
- Rozmowa nauczająca,
- Praca z tekstem źródłowym.

Środki dydaktyczne

- *Atlas historyczny szkoła średnia 1815–1939*, wyd. Demart, Warszawa 2000,
- Teksty źródłowe: list Karola Darwina do Asa Gaya z 5 IX 1857 r., rachunek bankowy wystawiony w Hamburgu w 1891 r., ulotka kantoru wymiany walut Kohan, karta okrętowa, bilet kolejowy, instrukcja kolejowa.

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie

- Nauczyciel nawiązuje do nowego tematu, przypominając krótko następstwa odkryć geograficznych w XVI w., tzn. ich skutki społeczne, gospodarcze, polityczne, wynalazki i odkrycia osiemnastowieczne oraz ich zastosowanie w wielu dziedzinach przemysłu (maszyna parowa Jamesa Watta, szczepionka przeciw ospie, skonstruowanie piorunochronu).

¹ Lekcja przeznaczona jest dla klasy III gimnazjum.

2. Rozwinięcie

- Nauczyciel w trakcie wykładu interaktywnego wskazuje na szlaki kulturowe, podróże i wędrówki oraz symboliczne uporządkowanie przestrzeni, np. wieże kościelne, dzwony, gospody, przydrożne kapliczki, a także wyjaśnia pojęcia: wynalazek, ewolucja, rewolucja, cywilizacja przemysłowa.
- Nauczyciel prowadzi z uczniami rozmowę nauczającą na temat cywilizacji przemysłowej w XIX w., ze szczególnym uwzględnieniem nowych lub udoskonalonych środków transportu, środków technicznych umożliwiających przepływ informacji, odkryć o szczególnym znaczeniu dla współczesności.
- Uczniowie pracując z tekstem źródłowym (List Karola Darwina do Asa Gaya z 5 IX 1857 r.), poszukują odpowiedzi na pytania:
 1. Kim był Karol Darwin?
 2. Jakie sposoby pracy badawczej zastosował Darwin?
 3. Na czym polegało odkrycie naukowe Karola Darwina?
- Uczniowie otrzymują kserokopie rachunku bankowego wystawionego w Hamburgu w 1891 r. oraz ulotki kantoru wymiany walut Kohan z zadaniem nazwania otrzymanych źródeł oraz opisanie, w jaki sposób wykorzystywano środki techniczne w XIX w. do przekazywania pieniędzy?
- Uczniowie otrzymują kserokopie: karty okrętowej, biletu kolejowego, instrukcji kolejowej oraz następujące polecenia/pytania:
 1. Jakie informacje dotyczące tematu lekcji znajdują się w powyższych źródłach?
 2. Na podstawie otrzymanej ilustracji opisz dziewiętnastowieczny środek lokomocji.
 3. Na podstawie otrzymanych materiałów przedstaw zobowiązania nałożone na podróżujących koleją.

3. Podsumowanie

- Uczniowie pracują w grupach — starają się odtworzyć szlak podróży Karola Darwina.
- Nauczyciel wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne w XIX stuleciu ze szczególnym uzasadnieniem rewolucyjnego odkrycia Karola Darwina.
- Uczniowie pod kierunkiem nauczyciela opracowują wnioski dotyczące ciągłości przemian cywilizacyjnych w okresie od XVI do XIX w. (uwzględniają takie zagadnienia, jak: nowe lądy i nowe środki techniczne umożliwiające podróże oceaniczne; odkrycia naukowe, w tym teoria ewolucji; zmiany cywilizacyjne w przemyśle i transporcie; przemiany kulturowe i społeczne).

Praca domowa

Nauczyciel prosi uczniów, aby wyszukali i uporządkowali informacje z różnych źródeł (literatura, Internet, podręcznik) na temat przemian cywilizacyjnych w XIX stuleciu.